

**TÜRK HUKUK TARİHİ
ARAŞTIRMALARI**

Journal of Turkish Legal History

ISSN: 1306-6889

Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları

Journal of Turkish Legal History

Sayı 30, 2020 (Güz)

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	Fethi Gedikli (İstanbul Üniversitesi Sadri Maksudi Arsal Hukuk Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü)
Kurucular	M. Âkif Aydın, Mehmet Akman, Ekrem B. Ekinci, Fethi Gedikli, M. Macit Kenanoğlu, Mustafa Şentop, Mürteza Bedir
Yayın Kurulu	M. Âkif Aydın, Mehmet Akman, Ekrem B. Ekinci, Fethi Gedikli, M. Macit Kenanoğlu, Mürteza Bedir, Sami Erdem, Ayhan Ceylan, Cihan Osmanağaoğlu Karahasanoğlu
Danışma Kurulu	İdris Bostan (İstanbul Ü.), Feridun Emecen (İstanbul 29 Mayıs Üni.), Mehmet İpşirli (İstanbul Medipol Üni.), İsmail E. Erünsal (İstanbul 29 Mayıs Üni.), M. Emin Artuk (İstanbul Medipol Üni.), İbrahim Kâfi Dönmez (İstanbul 29 Mayıs Üni.), Kemal Beydilli (İstanbul 29 Mayıs Üni.), Engin Deniz Akarlı (İstanbul Şehir Üni.), Sevgi Gül Akyılmaz (Ankara Hacı Bayram Veli Üni.), Mustafa Avcı (Ankara Sosyal Bilimler Üni.), Yusuf Karakoç (Dokuz Eylül Üni.), Nevin Ünal Özkorkut (Ankara Üni.)
Editör	Fethi Gedikli
Yardımcı Editörler	Ali Adem Yörük, Abdullah İslamoğlu
Sekreterlik	Furkan Şahan, Ridvan Abdurrahman Demirtaş
Baskı	İlbey Matbaa, Matbaa Kağıt Reklam Org. Mücellit San. ve Tic. Ltd. Şti. 2. Matbaacılar Sitesi, 3 NB 3 Topkapı/Zeytinburnu/İstanbul 0 212 613 83 63 (Sertifika No. 17845)
Baskı Tarihi	Aralık 2020

Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları yılda iki sayı yayımlanan hakemli bir dergidir. Dergide yer alan yazıların ilmi ve fikrî sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yönetim

İstanbul Üniversitesi Sadri Maksudi Arsal
Hukuk Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Merkez Bina
Oda 58 Beyazıt/İstanbul/Türkiye
e-posta: hukuktarihimerkezi@istanbul.edu.tr

Bu sayı Bahçelievler Belediyesi'nin katkılarıyla basılmıştır.
Belediye Başkanı Dr. Hakan Bahadır'a teşekkür ederiz.

Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları

Sayı 30 • 2020 (Güz)

İçindekiler

Erken Cumhuriyet Döneminde Hukuk Dilinin Özleşmesine Yönelik Sivil Arayışlar <i>Tarık Özcan</i>	5
<i>Tarihçi Hukuk Bilimi Mecmuası'nın Amacı Üstüne</i> <i>Friedrich Carl von Savigny - çev. Serhan Yıldırım</i>	55
İttihad ve Terakki İçinde Muhalefet ve <i>Hizb-i Cedit</i> Krizi - Kont Léon Ostorog'un Sir Eyre Crowe'a Sunduğu Rapor (30 Nisan 1911) <i>Çev. Abdurrahman Nur</i>	65
<i>Belgeler/Notlar</i>	75
Hattat Mustafa Halim Özyazıcı'nın Hukuk Konulu Grafik Çalışmaları <i>Halûk Perk</i>	75
Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tasnifi Üzerine Bir Not <i>Fethi Gedikli</i>	101
<i>Tarihçi Hukuk Bilimi Mecmuası'nın Tarihçesi</i> <i>Serhan Yıldırım</i>	105
İstanbul Barosu'nun İlk Genel Kurul Toplantısı, İlk Levhası ve Kostaki Sardenski'nin Nutku (5 Nisan 1878) <i>Tugay Aydın</i>	113
Türkiye'nin İlk Avukat Ajandası <i>İstanbul Barosu Ajandası 1928</i> ve Avukatlara Meslekî-Ahlâkî Öğütler <i>Tugay Aydın</i>	129
"Her Türü Yoksulluk İçinde Tekemmüle Doğru Bir Hatve": <i>Ceride-i Adliye</i> , Makale Fihristi ve Yazar Dizini <i>Ercan Karaismailoğlu - Rıdvan Abdurrahman Demirtaş - İbrahim Enes Onat</i>	137
Hukuk Reformu Metinleri 19: Sanat-ı Taknin ve Usûl-i Tedvin (1925) <i>Haz. Ercan Karaismailoğlu</i>	217

Hukuk Reformu Metinleri 20: <i>Droit</i> ile Usûl-i İslâmiyeyi Cem' - Ali Suavi'nin Duruva: <i>İlm-i Usûlü'l-Hukuk'u</i> (1870) <i>Haz. Yasin Yılmaz</i>	221
Beyyinâtın Şerâit-i Kabul ve Takdiri <i>Mustafa Reşit Belgesay - haz. Fatma Zehra Yavuz - Beyza Nur Bıyık</i>	229
Serbestî-i Mukavelât <i>Mişon Ventura - haz. Mert Burak Ersan</i>	247
Mesuliyet-i Akdiye ve Mesuliyet-i Cürmiye <i>Sıddık Sami Onar - haz. Niyazi Varoğlu - Zeynep Aygür</i>	267
Kavânîn-i Esasiyenin Tekevvünü: İngiliz Kanun-ı Esasîsi <i>Celâleddin Arif - haz. Fatih Selim Bayram - Kevser Çetin</i>	279
Kaza-yı İdarî <i>Charles Crozat, trc. Mustafa Hâmid - haz. Zeynep Aygür - Niyazi Varoğlu</i>	297
Sahtelikte İstimal <i>Diren Yerganyan - haz. Mert Burak Ersan</i>	315

TARİHÇİ HUKUK BİLİMİ MECMUASI'NIN TARİHÇESİ

Serhan Yıldırım *

Nitelikli uzun soluklu bir mecmua, ilgili olduğu sahanın zihniyetini tahlil için önemli bir kaynak teşkil eder. Mecmua kanalıyla birbirinden kopuk halde bulunan düşünceler bir araya getirilerek ortak bir noktada buluşturulabilir. Böylece zaman içerisinde oluşacak olan entelektüel birikimin devamlılığı ve gelecek nesillere aktarılması sağlanır. Günümüzde bu minval üzere süreklilik taşıyan yahut sürekliliğe aday girişimlere rastlanmaktadır. Pek tabii, nasıl geçmişteki mecmualar günümüz için tarihî ve ilmî değer taşımaktaysa, bugünün ilkeli ve uzun soluklu mecmuaları da gözde kaynaklardan olabilecektir. Bu düşüncelerle, Alman hukuk tarihinde ve halen hukuk literatüründe fevkalade mühim bir yer teşkil eden *Tarihçi Hukuk Bilimi Mecmuası*'nın geçmişi hakkında bilgi vermeyi hukuk tarihimiz ve mecmua geleneği bakımından faydalı görmekteyiz.

İlk olarak tarihçi hukuk okulunun programını Savigny 1814'te neşredilen eseriyle ilan etmiştir. Savigny programın ana hatlarını şu şekilde ifade etmiştir:

“İlk olarak tarihte gördüğümüz üzere medeni hukuk da kendine özgü bir surette halkın uhdesinde dil, töre ve esas teşkilat gibi bulunmaktadır. Bu görüşler mücerret bir varoluşu imlememektedir. Zikredilen görüşler, bir halkın biricik gücü ve etkinliği olmakla beraber, tabiata ayrılmaz bir şekilde bağlı olup, sadece bizim tetkiklerimiz ile özel bir niteliğe bürünebilir. Bu görüşler bir bütün olarak birleştirildiğinde, halkın müşterek kanısı keza aynı his olan içsel zorunluk, bütün rastlantısal ve keyfi oluşum düşüncelerini yadsır”¹.

* Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü doktora öğrencisi; e-posta: serhanyildirim@cu.edu.tr. Yazıya dair önerilerini paylaşan değerli hocam Prof. Dr. Fethi Gedikli ile kıymetli Dr. Öğr. Üyesi Ali Adem Yörük'e teşekkürlerimi sunarım.

¹ Friedrich Carl von Savigny, *Vom Beruf unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft*, Heidelberg, Verlag von J. C. B. Mohr, 1840, 3. bs., s. 8.

Tarihçi hukuk okulunun programını Savigny, 1815'te ilk cildi neşredilen Eichhorn ve Göschen ile birlikte kurduğu, *Tarihçi Hukuk Bilimi Mecmuası*'ndaki (*Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft, 1815-1845*) "Mecmuanın Amacı Üstüne (Über den Zweck dieser Zeitschrift)" başlıklı giriş yazısında daha açık bir şekilde tekrar dile getirmiştir.² Bu mecmua, tarihçi hukuk okulunun programı zemininde neşir yapan ve okulun görüşlerini duyurmanın en önemli aracıydı. Mecmuanın kuruluşunun Almanya'da mecmua geleneğinin eskisi kadar kullanılmadığı, hor görüldüğü bir döneme rastlaması dikkate şayandır. Savigny *Mecmua* ile ortak bir zeminde birleşen akademisyenlerin kaleme aldığı çalışmaların, müstakil kitaplardan daha canlı bir izlenim bırakmak suretiyle ve ham düşüncelere yer verilmeden nitelikli ve bütüncül kitaplara geçişin daha çabuk sağlanabileceğini ifade etmektedir.³ Bu gaye hasıl olduğunda mecmua geleneği de eski ününe kavuşmuş olacaktı.

Mecmuanın adı hakikaten özenle seçilmiştir. Bilinçli bir şekilde "hukuk tarihi (*Rechtsgeschichte*)" yerine "tarihçi hukuk bilimi (*geschichtliche Rechtswissenschaft*)" tabiri tercih edilmiştir. Bu ifadenin bilimsel çalışmalardaki görünümü, okulun programı çerçevesinde hukukun tarihî boyutundan yararlanmaktır. Nitekim hukuk yalnızca tarihte bir nesne olarak görülmemiştir. Bilakis tarihî boyut, hukuk biliminin tekamülü ve kendini yenilemesi için önemli bir gereçtir.⁴ Bu doğrultuda tarihçi hukuk okulu mensupları özenle tarihî araştırmalara başlamış; Antik Çağ, Yunan-Roma ve Germen hukuklarına dair tetkiklerde bulunmuştur.⁵ Burada "tarihçi hukuk" tabiriyle, hukukun kaynağı, oluşumu ve geçerli hukukun tanınması ve geliştirilmesi bakımından, hukuk tarihine araç-gereç işlevinin yüklendiği ifade edilmek istenmiştir.⁶ Ancak Savigny mecmuanın amacının bazı çevrelerde yanlış anlaşıldığını 1850'de beş cilt olarak neşredilen *Karma Yazılar*'ında (*Vermischte*

² Gerhard Dilcher, Bern-Rüdiger Kern, "Die juristische Germanistik des 19. Jahrhunderts und die Fachtradition der Deutschen Rechtsgeschichte", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/ Germanistische Abteilung (ZRG/GA)*, Wien/ Köln/Graz, Böhlau Verlag, C. 101/1, 1984, s. 6.

³ Friedrich Carl von Savigny, "Über den Zweck dieser Zeitschrift", *Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft*, ed. Friedrich Carl von Savigny, C. F. Eichhorn vd., Berlin, Nicolaischen Buchhandlung, C:1/1, 1815, s. 8-9. Bu yazının tarafımızdan yapılan tercümesi için bkz. "*Tarihçi Hukuk Bilimi Mecmuası*'nın Amacı Üstüne", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, bu sayı.

⁴ Franz Wieacker, *Privatrechtsgeschichte der Neuzeit*, Göttingen, Vandenhoeck&Ruprecht, 1967, gözden geçirilmiş 2. bs., s. 353-354.

⁵ Dilcher, Kern, "Die juristische Germanistik des 19. Jahrhunderts", s. 10.

⁶ Serhan Yıldırım, 19. yy. *Alman Hukuk Teorisinin Tarih Bilinci Bağlamında Oluşumu ve Etkileri*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 56-57.

Schriften) ifade etmektedir. Bu derlemenin birinci cildinde Mecmua'nın giriş yazısı aynı şekliyle ve iki sayfalık ön açıklamayla birlikte tekrar yayımlanmıştır.⁷ Savigny burada tarihçi hukuk okulunun maksadının iki hususta yanlış anlaşıldığını dile getirmektedir. Tarihçi hukuk okuluna, sadece tarihî araştırmalara yönelerek, özellikle felsefe ile hukukun pratik veçhesini yadsıdığı suçlaması yöneltilmiştir. Bunun yanı sıra Mecmua'da Roma hukukunun mutlak surette ön planda tutulduğu Alman hukukun ise ikinci plana atıldığı ve ona gerekli değerin verilmediği suçlamasında bulunulmuştur. Savigny zikrettiğimiz ön açıklamada, bu iddiaların verimsiz ve yararsız tartışmalara neden olduğunu ileri sürerek yanlış anlaşılana yahut anlaşılamayan bu hususlar hakkında bazı tavsiye ve açıklamalarda bulunmaktadır. Yöneltilen ilk suçlamaya dair Savigny, görüşlerinin ancak Mecmua'nın giriş yazısıyla diğer bağlantılı eserlerinin (varsa son baskısının) birlikte okunması halinde kavranabileceği tavsiyesinde bulunmaktadır. İkinci nokta hakkında ise, Mecmua'da henüz kuruluş aşamasında Germenci hukukçuların da yer aldığını, çok sayıda Alman hukuku ve hukuk tarihine ilişkin makalelerin Mecmua'da neşredildiğini ifade ederek bu suçlamanın yerinde olmadığını dile getirmektedir.⁸

Tarihçi hukuk okulunun hukuk bilimine katkısı, hukuk tarihinin müstakil bir saha olarak bilimsel zeminde teşekkül etmesini sağlamış olmasıdır. Tarihçi okul akımı Almanya, Avusturya ve İsviçre ile birlikte Roma kökenli ülkelerde de kendini göstermiştir. Çeşitli ülkelerdeki tarihçi hukuk okulunun farklı görünüşleri, her ne kadar düşünce bakımından farklılıklar ihtiva etse de, temel kabul noktasında örtüşmektedir. Tarihçi hukuk okuluna mensup Romacı ve Germenci hukukçular arasında zuhur eden fikrî ayrılık, Germenci kolun farklı bir hukuk tarihi mecmuası çıkarmasını da beraberinde getirdi.⁹ İlk tarihçi hukuk okulunun temel fikirlerini prensip olarak benimseyen Germenci hukukçular Roma hukukundan ziyade Alman hukuk tarihini temel ittihaz etmekteydiler.¹⁰

Tarihçi Hukuk Bilimi Mecmuası'nın kurucularından olan Eichhorn, mecmuanın ilk sayısında kaleme aldığı makalede, görüşünü Savigny'nin temel fikirleri ile ilişkilendirerek Alman hukukuna dair bir çalışmanın "ulusal ilgi" bağlamında;

⁷ Friedrich Carl von Savigny, "Zweck der Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft 1815", *Vermischte Schriften*, Berlin, Veit und Comp., C.1, 1850, s. 105-126.

⁸ von Savigny, "Zweck der Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft 1815", s. 105-106.

⁹ Dilcher, Kern, "Die juristische Germanistik des 19. Jahrhunderts", s. 2.

¹⁰ Hans Thieme, "Savigny und das Deutsche Recht", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/ Germanistische Abteilung*, Weimar, Böhlau Verlag, C. 80, S. 1, 1963, s. 25-26.

halkın kendine özgü yapısına bağlı olması gerektiğini ileri sürmüştür.¹¹ Eichhorn'a göre tarihî bir araştırma yalnızca genellikle bilinen hukuk kurumlarının özüne yönelmemelidir. Esas araştırma konusu yerel hukukun kendine has teşekkül tarihi olmalıdır.¹² Bu nokta-i nazarda, Eichhorn'un düşünceleri Alman hukuk tarihi yazımını desteklemiş, ancak ilkin eski Germen menşeli hukuk kaynakları tetkik edilmiştir. Bu eğilim takip eden yirmi yıl içerisinde tarihçi hukuk okulunda Germenci kolun adım adım belirmesiyle devam etmiştir.¹³

Yaklaşık 1830'lardan sonra, tarihçi hukuk okulu bünyesindeki Germenci eğilim artarak devam etti. Germenci hukukçuların sahneye çıkışı¹⁴, Beseler'in *Halk Hukuku ve Hukukçular Hukuku (Volksrecht und Juristenrecht)* adlı eseriyle zirveye ulaşmıştır. Bunun yanı sıra Germenci hukukçuların düzenlediği kurultaylar ilkin 1846 senesinde Frankfurt'ta, daha sonra 1847'de Lübeck'te gerçekleştirildi.¹⁵ Bu kurultaylar öncesinde Germenci hukukçular ilkin keskinleşen fikrî ayrılıklarla beraber yeni bir yayım organına ihtiyaç duymaktaydı. Bu doğrultuda 1839 senesinde Reyscher ve Wilda'nın öncülüğünde artan romanizasyona mukabil *Alman Hukuku ve Alman Hukuk Bilimi Mecmuası (Zeitschrift für deutsches Recht und deutsche Rechtswissenschaft, 1839-1861)* kurulmuştur.¹⁶ Kurucu Reyscher kaleme aldığı mecmuanın giriş yazısında, bu girişimin hukukun Alman kökenleriyle iştil eden bir mecmuanın eksikliğinden kaynaklandığını ifade etmektedir.¹⁷

Söz konusu mecmua neşir faaliyetine 1861 yılına kadar devam etmiş olup, toplamda 20 cilt yayınlanmıştır. Bu mecmua da görevini tamamlamıştır. Neticede Romacı ve Germenci hukukçuların yoğun çabaları, ulusal hukukun inşasında birlikte etkili olmuştur. Bu bakımdan Romacı ve Germenci hukukçuların fikri ayrılığı devam etmekle birlikte, aynı hedefe farklı yollardan gittikleri konusun-

¹¹ C. F. Eichhorn, "Ueber das geschichtliche Studium des Deutschen Rechts", *Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft*, Berlin, Nicolaischen Buchhandlung, C.1/1, 1815, s. 124.

¹² Eichhorn, "Ueber das geschichtliche Studium des Deutschen Rechts" s. 135.

¹³ Dilcher, Kern, "Die juristische Germanistik des 19. Jahrhunderts", s. 8.

¹⁴ Tarihçi hukuk okulunda meydana gelen Romacı ve Germenci yaklaşımlar arasındaki gerilimin Alman hukukunun kanunlaştırma sürecine katkıları hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Serhan Yıldırım, "Tarihçi Hukuk Okulunda Germenci Yaklaşımlar", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 16, 2013 (Güz), s. 63-91.

¹⁵ Otto von Gierke, *Die historische Rechtsschule und die Germanisten*, Berlin, Buchdruckerei von Gustav Schade, 1903, s. 24.

¹⁶ von Gierke, *Die historische Rechtsschule*, s. 13;

¹⁷ A. L. Reyscher, "Ueber den Zweck dieser Zeitschrift", *Zeitschrift für deutsches Recht und deutsche Rechtswissenschaft*, Ed.: A. L. Reyscher/W. E. Wilda, Leipzig, Verlag von Otto Wiegand, C. 1/1, 1839, s. 1.

da birleştiler. Dolayısıyla Romacı ve Germenci hukukçular, Alman ulusunun hukukunu inşa sürecinde, artık ortak bir mecmua etrafında tekrar bir araya gelmesi gerektiği hususunda hemfikirdiler. Bu bakımdan tarihçi hukuk okulunun romanizasyon çabası ile Germenci hukukçuların öze dönüş çalışmalarının ortak bir noktada birleştiğini ifade edebiliriz. Ancak burada yine her iki bakış açısının da ilgileri doğrultusunda çalışmalarına devam etmesi söz konusu olsa da tam bir fikrî birlikten bahsetmek mümkün değildir. Bu düşüncelerle, 1861 senesinde her iki kaynaktan da beslenen yeni bir mecmua ihdas edildi. Çiçeği burnunda bu mecmuanın adı fikir birliği ile *Hukuk Tarihi Mecmuası (Zeitschrift für Rechtsgeschichte, 1861-1878)* şeklinde belirlendi. Bu mecmuada hem tarihçi hukuk okulunun ortaya koyduğu hukuk bilinci zemininde hem de Alman hukukunun kökenlerine dair araştırmaların konu edildiği Germenci bilinç doğrultusunda yayınlar yapılmıştır.¹⁸ 1861'de önceki mecmuaların devamı olarak kurulan bu mecmua Böhlau, Merkel, Roth, Rudorff ve Bruns öncülüğünde toplamda 13 cilt olarak neşredilmiştir. 1878'de mecmuanın neşir faaliyeti son bulmuştur. Daha sonra ise, aynı mecmuanın devamı olarak 1880 tarihinde Savigny Vakfı'nın (1863)¹⁹ finanse ettiği *Savigny Vakfı Hukuk Tarihi Mecmuası (Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, 1880)* Bruns, Roth, Böhlau ve Pernice'in öncülüğünde kurulmuştur.²⁰ Malum olduğu üzere bu mecmua, tarihçi hukuk okulunun bıraktığı mecmualar silsilesi mirasının sonuncusu olup halen neşri devam etmektedir. Bahsi geçen *Savigny Vakfı Hukuk Tarihi Mecmuası*, kuruluş aşamasında *Germenci Kısım (germanistische Abteilung)* ve *Romacı Kısım (romanistische Abteilung)* olmak üzere iki ayrı cilt şeklinde tasarlanmıştır. Böylelikle aynı çatı altında farklı ciltlerde tarihçi hukuk okulunun iki ayrı kolu temsil edilmeye devam edildi. 1911'de ise zikredilen mecmuaya *Kanonik Kısım (kanonistische Abteilung)* üçüncü kısım olarak ve ayrı bir cilt şeklinde neşredilmek suretiyle eklenmiştir. Sonuç olarak mecmua fevkalade geniş boyuta ulaşmıştır.

Günümüzde de neşri devam eden uzun soluklu *Savigny Vakfı Hukuk Tarihi Mecmuası* yılda tek cilt şeklinde hem basılı hem de De Gruyter veritabanında

¹⁸ von Gierke, *Die historische Rechtsschule*, s. 31; Theo Mayer-Maly, "Rückblick", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/Romanistische Abteilung*, Wien/Köln/Graz, Böhlau Verlag, C. 100, S. 1, 1983, s. 1-2.

¹⁹ Buruns mecmuanın Germenci cildinde neşredilen giriş yazısında Savigny Vakfı'nın kuruluşu ve amacı hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. Ayrıca vakfın senedi de olduğu gibi yazıya eklenmiştir. Geniş bilgi için bkz.: Carl Georg Bruns, "Die Savigny-Stiftung", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/Germanistische Abteilung*, Weimar, Hermann Böhlau, C. 1, 1880, s. III-XIX.

²⁰ Bruns, "Die Savigny-Stiftung", s. III; Mayer-Maly, "Rückblick", s. 2.

ücretli olarak hizmete sunulmaktadır.²¹ De Gruyter veritabanında çevrimiçi olarak Germenci, Romacı ve Kanonik kısmın kuruluşundan günümüze kadarki ciltlerine erişilebilmektedir.²²

Son olarak tarihçi hukuk okulunun Almanya'da mecmua geleneğini eskisi kadar rağbet görülmeyen bir dönemde yeniden diriltmesi ve bu girişimin Alman hukukunun yeniden inşası sürecinde fevkalade etkili olması, ayrıca entelektüel birikimin silsile yoluyla mütemadiyen yeni nesillere aktarılmasına vesile olması nazar-ı dikkate alındığında, *Savigny Vakfı Hukuk Tarihi Mecmuası*'nı Alman literatürünün en meşhur hukuk mecmuası olarak nitelendirmemiz yerinde olacaktır.

Kaynakça

- Bruns, Carl Georg, "Die Savigny-Stiftung", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/Germanistische Abteilung*, Weimar, Hermann Böhlau, C. 1, 1880, s. III-XIX.
- Dilcher, Gerhard/Kern, Bern-Rüdiger, "Die juristische Germanistik des 19. Jahrhunderts und die Fachtradition der Deutschen Rechtsgeschichte", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/Germanistische Abteilung (ZRG/GA)*, Wien/Köln/Graz, Böhlau Verlag, C. 101/1, 1984, s. 1-46.
- Eichhorn, C. F., "Ueber das geschichtliche Studium des Deutschen Rechts", *Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft*, ed. Friedrich Carl von Savigny, C. F. Eichhorn vd., Berlin, Nicolaischen Buchhandlung, C.1/1, 1815, s. 124-146.
- Mayer-Maly, Theo, "Rückblick", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/Romanistische Abteilung*, Wien/Köln/Graz, Böhlau Verlag, C. 100, S. 1, 1983, s. 1-19.
- Reyscher, A. L., "Ueber den Zweck dieser Zeitschrift", *Zeitschrift für deutsches Recht und deutsche Rechtswissenschaft*, ed. A. L. Reyscher/W. E. Wilda, Leipzig, Verlag von Otto Wiegand, C. 1/1, 1839, s. 1-10.
- Stolleis, Micheal, "Hukuk Tarihi, Hukukun Temel Bilimleri ve Almanya'da Bugünkü Hukuk Eğitiminin Eleştirisi", çev. Muhammed İkbâl İmamoğlu, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 8, 2009 (Güz), s. 63-75.
- Thieme, Hans, "Savigny und das Deutsche Recht", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte/Germanistische Abteilung*, Weimar, Böhlau Verlag, C. 80, S. 1, 1963, s. 1-26.

²¹ Stolleis bir yazısında bahsi geçen mecmuanın başlangıçtan günümüze değin çok pahalı bir fiyata satışa sunulduğundan yakınmaktadır. Ayrıca müellif yazısında Almanya'da günümüz hukuk eğitiminde hukuk tarihinin giderek eski değerini yitirmeye başladığını ifade etmekte ve hukuk eğitimine dair önemli tespitlerde bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Micheal Stolleis, "Hukuk Tarihi, Hukukun Temel Bilimleri ve Almanya'da Bugünkü Hukuk Eğitiminin Eleştirisi", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, çev. Muhammed İkbâl İmamoğlu, sy. 8, 2009 (Güz), s. 71 vd.

²² Bkz.: https://www.degruyter.com/view/journals/zrgr/zrgr-overview.xml?tab_body=toc-78025.

- von Gierke, Otto, *Die historische Rechtsschule und die Germanisten*, Berlin, Buchdruckerei von Gustav Schade, 1903.
- von Savigny, Friedrich Carl, "Über den Zweck dieser Zeitschrift", *Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft*, ed. Friedrich Carl von Savigny, C. F. Eichhorn vd., Berlin, Nicolaischen Buchhandlung, C:1/1, 1815, s. 1-17.
- von Savigny, Friedrich Carl, "Zweck der Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft 1815", *Vermischte Schriften*, Berlin, Veit und Comp., C.1, 1850, s. 105-126.
- von Savigny, Friedrich Carl, *Vom Beruf unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft*, 3. bs., Heidelberg, Verlag von J. C. B. Mohr, 1840.
- Wieacker, Franz, *Privatrechtsgeschichte der Neuzeit*, gözden geçirilmiş 2. bs., Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1967.
- Yıldırım, Serhan, "Tarihçi Hukuk Okulunda Germenci Yaklaşımlar", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 16, 2013 (Güz), s. 63-91.
- Yıldırım, Serhan, 19. yy. *Alman Hukuk Teorisinin Tarih Bilinci Bağlamında Oluşumu ve Etkileri*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.